

Täysistunto

Torstai 13.6.2024 klo 16.00—19.43

12. Muutos varhaiskasvatuslain henkilöstön mitoitukseen ja suhdelukujen toteutumiseen. Muutettava laki 540/2018, varhaiskasvatuslaki

Kansalaisaloite KAA 1/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2024 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 2/2024 vp. — Mietinnön meille esittelee valiokunnan puheenjohtaja Haatainen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

19.11 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa on ehdotettu ryhtymistä lainvalmisteluun, jotta varhaiskasvatuksen yksikkökohtaisesta henkilöstömitoituksesta siirryttäisiin ryhmäkohtaiseen henkilöstömitoitukseen. Sivistysvaliokunta pitää kansalaisaloitetta tärkeänä ja ajankohtaisena keskustelun herättäjänä. Huoli varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumisen esteistä, riittämättömistä resursseista ja työntekijöiden uupumisesta on perusteltu ja ajankohtainen. Aloitteessa esiin tuodut tilanteet lasten varhaiskasvatuksen järjestämistavoista ja henkilöstömitoituksen soveltamistavoista ovat huolestuttavia ja vakavasti otettavia. Sivistysvaliokunta tukee vahvasti kansalaisaloitteeseen kirjattua tavoitetta, että varhaiskasvatuksessa tulee turvata lasten arki ja antaa yhtäläiset mahdollisuudet oppimiseen, leikkiin ja turvallisiin aikuisiin.

Valiokunta kuuli laajasti asiantuntijoita asian käsittelyn yhteydessä. Useat lausunnonantajat totesivat, että jo nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa riittävän henkilöstön lapsiryhmissä ja että kuntien välillä esiintyy merkittäviä eroja lainsäädännön soveltamisessa ja tulokinnassa. Valiokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissa yhdyttiin aloitteen keskeiseen viestiin siitä, että pysyvät ja turvalliset vuorovaikutussuhteet ja mahdollisuudet hyvään ja kehittävään varhaiskasvatukseen tulee taata jokaiselle siihen osallistuvalla lapsella jokaisena päivänä. Sivistysvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa ei kuitenkaan kannatettu lainvalmistelun aloittamista kansalaisaloitteen pohjalta, vaikka sinällään ymmärrettiin aloitteessa esille nostettuja huolia.

Valiokunta pitää tärkeänä tarkastella varhaiskasvatuksen toimivuutta yksittäisten tekijöiden sijaan kokonaisuutena, jossa sekä toimintaa tukeviin rakenteisiin että arjen pedagogisiin prosesseihin liittyvät laatutekijät yhdessä tuottavat jokaiselle lapselle hyvää varhaiskasvatusta. Kuten aloitteessa todetaan, ovat arjen ennakoitavuus, toisilleen tutut aikuiset ja lapset sekä turvallinen leikki- ja oppimisympäristö tärkeitä varhaiskasvatuksen elementtejä. Valiokunta katsoo, että suhdeluvun muuttaminen ryhmäkohtaiseksi ei välttämättä johdaisi toivottuun varhaiskasvatustyön selkeytymiseen. Riskinä on, että ryhmätasoinen tar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2024 vp

kastelu kuormittaisi entisestään sekä henkilöstöä että päiväkodin johtajaa, kun työaikaa kuuluisi suhdelukujen laskemista koskevien reunaehtojen tulkintaan ja ratkaisujen etsimiseen akuuteissa tilanteissa. Ryhmäkohtaisen suhdeluvun varmistaminen voisi johtaa myös lasten näkökulmasta entistä lyhytnäköisempien ratkaisujen tekemiseen ja enenevässä määrin niin henkilöstön kuin lastenkin siirtelyyn ryhmästä toiseen.

Useassa valiokunnan saamassa asiantuntijalausunnossa korostettiin lapsiryhmien henkilöstön pysyvyyttä lapsen hyvinvoinnin kannalta keskeisenä elementtinä varhaiskasvatuksessa. Henkilöstön ja lasten siirtäminen ryhmästä toiseen vaarantaa lapsen oppimista, kehitystä ja hyvinvointia tukevien pysyvien ja turvallisten ihmissuhteiden muodostumista varhaiskasvatuksessa ja näin ollen on vastoin varhaiskasvatuslaissa asetettua tavoitetta. Valiokunnan mietinnössä todetaan myös, että päiväkodin johtajan työajasta suuri osa kuuluu jo nykyisellään sijaisjärjestelyihin ja mitoituksen muuttaminen ryhmäkohtaiseksi lisääisi sijaisten tarvetta entisestään. Korkeiden täyttö- ja käyttöasteiden tavoittelu koetaan nykyisin voimakasta kuormittumista aiheuttavana tekijänä erityisesti suurten kaupunkien varhaiskasvatustoiminnassa.

Useissa asiantuntijalausunnoissa on kannatettu ehdotusta siitä, että osapäiväisiä kolme vuotta täyttäneitä lapsia koskevasta suhdeluvusta 1:13 luovuttaisiin. Tällöin kaikilla kolme vuotta täyttäneillä olisi sama suhdeluku, 1:7, riippumatta siitä, kuinka monta tuntia päivässä lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen. Sivistysvaliokunta on edellisellä kaudella valtioneuvoston koulutuspoliittisen selonteon käsittelyn yhteydessä todennut, että varhaiskasvatuksen laadun kannalta sekä ryhmäkoot että lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön väliset suhdeluvut ovat tärkeässä asemassa ja että lapsen edun kannalta on olennaista parantaa osa-aikaisen varhaiskasvatuksen suhdelukua vastaamaan kokopäiväisen varhaiskasvatuksen suhdelukua. Sivistysvaliokunta toteaaakin mietinnössään pitävänsä tarkoituksenmukaisena pitkän aikavälin tavoitteena sitä, että henkilöstön ja lasten välinen suhdeluku yli kolmevuotiaiden osalta koskisi myös alle viisi tuntia päivässä varhaiskasvatukseen osallistuvia lapsia. Tähän yksityiskohtaan liittyen mietintöön jätettiin yksi vastalause, joka sisältää lausumaehdotuksen ja ehdotuksen perustelujen yhden kappaleen muuttamisesta.

Valiokunta tuo mietinnössään esille tarpeen kiinnittää erityistä huomiota kelpoisuusehdot täyttävän varhaiskasvatushenkilöstön saatavuuteen, sillä kelpoinen ja pysyvä henkilöstö on yksi keskeinen varhaiskasvatuksen laatutekijä ja edellytys sille, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voivat toteutua. Lisäksi valiokunta korostaa alan veto- ja pitovoiman merkitystä.

Sivistysvaliokunta toteaa, että voimassa oleva lainsäädäntö ei luo esteitä varhaiskasvatuksen laadukkaalle järjestämiselle, mutta sen sijaan osassa kunnista tiukka taloustilanne voi sitä haastaa. Varhaiskasvatusta koskevat kansalliset arvioinnit osoittavat, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet saavutetaan keskimäärin hyvin, henkilökunta on osaavaa ja motivoitunutta ja lasten ja huoltajien tarpeet pystytään ottamaan hyvin huomioon. Varhaiskasvatuksen laatu ja toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutuminen kuitenkin vaihtelevat ryhmien ja päiväkotien välillä sekä kunnan sisällä.

Asiantuntijakuulemisten mukaan varhaiskasvatushenkilöstön kuormittuneisuutta aiheuttavat erityisesti ongelmat kelpoisuusehdot täyttävän henkilöstön saatavuudessa, sijaisjärjestelmien toimimattomuus, tiukkenevat toiminnallisen tehokkuuden tavoitteet liittyen käyttöasteisiin ja tilojen käyttöön sekä henkilöstön kokemus, että heidän esiin nostamiaan huolia ei kuulla. Valiokunta on todennut, että kansalaisaloitteen esille nostamiin epäkohtiin voidaan puuttua riittävän resursoinnin lisäksi muun muassa seuraamalla henkilöstömi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2024 vp

toituksen toteutumista nykyistä systemaattisemmin ja tarkastelemalla suhdelukujen toteutumista monipuolisesti päiväkodeissa olevien lasten hyvinvoinnin toteutumisen näkökulmasta sekä huolehtimalla varhaiskasvatushenkilöstön työhyvinvoinnista.

Edellä todetun perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa kansalaisaloitteen hylkäämistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

19.18 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnassa meillä oli todella hyvä asiantuntijakuuleminen tästä asiasta, erittäin monipuolinen, ja oli tärkeää, että tälle itse asialle varattiin perusteellisesti aikaa, mutta niin kuin tässä valiokunnan puheenjohtaja edellä toi esille, tosiaan valtaosa asiantuntijoista ei kannattanut tätä kansalaisaloitteen esitystä ryhmäkohtaisista suhdeluvuista, sillä se johtaisi sitten tämmöiseen osaoptimointiin yhä enemmän, ja se johtaisi siihen, että ryhmätasoinen tarkastelu kuormittaisi entisestään ja lapsia saatettaisiin sitten siirrellä ryhmistä toiseen, vaikka se tilanne on, että lapset tarvitsisivat siellä varhaiskasvatuksessa nimenomaan pysyvyyttä niiden ryhmien suhteen.

Samaan aikaan valiokunta mielestäni tässä mietinnössä tuo hyvin esille sen, että jaetaan huoli siitä, että varhaiskasvatuksen työntekijöiden hyvinvointiin pitää kiinnittää huomiota. Se tarkoittaa sitä, että etsitään niitä juurisyitä myös tämän työvoimapulan taustalta, eli nimenomaan siellä on usein ongelmia työhyvinvoinnissa, mikä johtuu siitä, että kelpoisia ei ole tarpeeksi, työntekijöitä ei ole tarpeeksi. Se työ on liian stressaavaa, ja myös sitten tämä, että näistä käyttö- ja täyttöasteista pidetään ehkä keinotekoisestikin liian tiukkaan kiinni, ja siihen toivottaisiin väljyyttä. Ja erityisesti nämä keskitason portaan johtajat varhaiskasvatuksessa kokevat erittäin suurta kuormitusta, mutta monesti nimenomaan varhaiskasvatuksen ammatillaiset joutuvat myös tekemään töitä epäeettisissä olosuhteissa, kun ei pysty paneutumaan siihen omaan työhön niin paljon kuin haluaisi.

Sikäli, jos ajattelee hallituspolitiikkaa vähän laajemmin, on erittäin huolestuttavaa näin helsinkiläisen kansanedustajan näkökulmasta, että kun meillä esimerkiksi Helsingissä puuttuu valtava määrä päteviä varhaiskasvatuksen ammattilaisia, niin itse asiassa monella varhaiskasvatuksen ammattilaisella ei tällä hetkellä ole välttämättä edes varaa asua Helsingissä. Nyt hallitus leikkaa esimerkiksi asumistuesta ja sosiaaliturvasta montaa kautta, ja ihmiset joutuvat muuttamaan pois. Ja sitten kun tämän lisäksi vielä lakkautettiin aikuiskoulutustuki ja hankaloitetaan sitä täydennyskoulutusta, niin se ei ratkaise tätä työvoimapulaa. Eli paljon meidän pitää tehdä, ja tietenkin palkkaus on tässä yksi aivan oleellinen kysymys, kun on kyse naisvaltaisesta palkkakuopassa olevasta alasta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaunistola.

19.21 Mari Kaunistola kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Aloitteessa esiin tuodut tilanteet lasten varhaiskasvatuksen järjestämistavoista ja henkilöstömitoituksen soveltamistavoista ovat vakavasti otettavia, mutta ryhmäkohtaisen henkilöstön mitoituksessa on myös monia haasteita. Pelkkä suhdeluvun muuttaminen ryhmäkohtaiseksi ei välttämättä johtaisi toivottuun varhaiskasvatustyön selkeytymiseen. Ryhmäkohtaisen suhdeluvun varmistaminen voi johtaa myös lasten näkökulmasta entistä lyhytnäköisempien ratkaisujen tekemiseen ja enenevässä määrin niin henkilöstön kuin lastenkin siirtelyyn ryhmästä toiseen. Myös työntekijöiden saaminen on suuri haaste.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2024 vp

Nykyinen hallitusohjelma sisältää useita varhaiskasvatukseen liittyviä kirjauksia. Laadukas varhaiskasvatus edistää oppimisen edellytyksiä ja koulutuksellista tasa-arvoa. Yksille hallituskaudelle asetetuista tavoitteista onkin, että varhaiskasvatuksen laatu paranee. Tärkeää on myös, että hallitus vahvistaa alan veto- ja pitovoimaa kehittämällä työoloja ja varhaiskasvatuksen laatua.

On myös huomioitava, että jo nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa riittävän henkilöstön lapsiryhmissä ja että mitoituksista huolehtiminen luo pohjan laadukkaaseen ja turvalliseen varhaiskasvatukseen toteutumiselle. Paras tapa lisätä turvallisuutta, työhyvinvointia ja muitakin varhaiskasvatuksen keskeisiä tavoitteita on kuitenkin tilannekohtaisen harkinnan salliminen ja lainsäädäntöön perustuvan sääntelyn väljentäminen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

19.23 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ensin haluan kiittää kaikkia kansalaisaloitteen tekijöitä ja allekirjoittajia. Aloitteessa nostettu huoli varhaiskasvatuksen henkilöstön jaksamisesta ja varhaiskasvatuksen laadusta on aito ja vakava, ja tämä tuli esiin myös sivistysvaliokunnan saamissa lausunnoissa. Tähän huoleen on ehdottomasti vastattava ja varhaiskasvatuksen laadun kehittymistä seurattava.

Laadukas varhaiskasvatus on tutkitusti toimiva sijoitus lasten tulevaisuuteen. Se kaventaa oppimiseroja jo varhaisessa vaiheessa ja ehkäisee syrjäytymistä. Lasten oikeus tähän laadukkaaseen varhaiskasvatukseen ei voi toteutua ilman pätevää, hyvinvoivaa henkilöstöä ja riittäviä henkilöstöresursseja. Alan vetovoimaisuus on laskenut, ja työntekijöiden poissaolot, vaihtuvuus sekä pula kelpoisesta henkilöstöstä ovat johtaneet työntekijöiden väsymiseen heikentäen työhyvinvointia entisestään. Kevan tuore tutkimus osoittaa varhaiskasvatuksen henkilöstöllä olevan kohonnut riski myös työkyvyttömyyteen. Työhyvinvoinnilla on selkeä yhteys varhaiskasvatuksen laatuun. Nämä kaikki ovatkin todellisia huolia, ja niihin täytyy löytää ratkaisu. Vientivetoinen palkkamalli, kuntien tiukka taloustilanne ja säästöt sekä kasvukaupunkien tilaasteet eivät tilannetta yhtään auta. Toive jokaiselle ryhmälle vakinaisesta, pysyvästä tilasta ei ole mielestäni yhtään liikaa vaadittu. Se lisäisi lapsen turvallisuutta.

Ajatuksena tuen lämpimästi myös kansalaisaloitteen ajatusta siitä, että päiväkodin aikuisilla olisi vain yksi pysyvä ryhmä — siis tämä mitoitus olisi ryhmäkohtainen, ja henkilöstön ei tarvitsisi päivän mittaan vaihtaa ryhmää, saati lapsien tarvitsisi vaihtaa ryhmää. Tämä paluu 80-luvun toimintamalliin rauhoittaisi päiväkotien arkea merkittävästi. Valitettavasti kuntatalouden tiukkuus ja suuri henkilöstöpula tekivät tästä aloitteesta esitetystä muutoksesta kaikkien lausujien mielestä mahdottoman.

Varhaiskasvatuslaissa säädellyt rakenteelliset reunaehdot, kuten ryhmäkoko, aikuisten ja lasten välinen suhdeluku 1:7 — tai osa-aikaisilla yli kolmevuotiailla 1:13 — sekä henkilöstörakenne, vaikuttavat niin ikään varhaiskasvatuksen oppimisympäristöön sekä siellä toteutettavaan pedagogiseen toimintaan. Suhdelukujen toteutuminen on tärkeää myös työhyvinvoinnin näkökulmasta. Jatkuva työntekijöiden vaihtuminen ja liian vähäisillä työntekijäresursseilla toimiminen vaikuttavat työntekijöiden jaksamiseen. Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen arvioinnin mukaan 40 prosenttia henkilöstöstä on sitä mieltä, että varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa haittaa henkilöstön vaihtuvuus. Tämän toteaa edesmennyt ystäväni, Karvin tutkija Laura Repo tutkimuksessa jo vuonna 2019, ja tilanne on tästä valitettavasti vain kiristynyt ja heikentynyt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2024 vp

Riittävä henkilöstö lapsiryhmissä olisi mahdollista jo nykyisen lainsäädännön puitteissa, jos nykyistä lainsäädäntöä tulkittaisiin lainsäätäjän tahtotilan sekä aluehallintoviraston antaman ohjeistuksen mukaisesti. Halusinkin vastalauseessani kiinnittää huomiota myös valiokunnan saamissa lausunnoissa esitettyihin ratkaisuihin, joita toivon jatkossa toimeenpantavan. THL esitti lausunnossaan, että lainsäätaja tiukentaisi lapsiryhmän kokoa koskevaa lain tulkintaa ja tarjoaisi varhaiskasvatuksen laadunvalvonnasta vastaaville aluehallinto- ja valtion viranomaisille nykyistä toimivampia keinoja puuttua tiukemmin lapsen edun vastaisiin kunta- ja yksikkökohtaisiin käytäntöihin ja soveltamistapoihin.

OAJ esitti selvitystä siitä, miten henkilöstömitoitus päiväkotien lapsiryhmissä, lapsiryhmien rakenne ja ryhmien muodostaminen toteutuvat suhteessa lainsäädäntöön. Yksi suhdelukujen ylityksiä aiheuttava tekijä on se, että ryhmäkokojen laskeminen saattaa olla haasteellista vaihtelevien suhdelukujen vuoksi. Erilaiset suhdeluvut ja se, että lasten suunnitellut varhaiskasvatusajat eivät toteudu suunnitellusti, aiheuttavat suhdelukujen ylityksiä. Ryhmien suunnittelun helpottamiseksi, pienten ryhmäkokojen turvaamiseksi ja etenkin ryhmän aikuisten pysyvyyden varmistamiseksi kaikilla kolme vuotta täyttäneillä tulisi olla sama suhdeluku, 1:7, riippumatta siitä, kuinka monta tuntia päivässä lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen. Lapsen varhaiskasvatukseen osallistumisajalla ei pitäisi olla vaikutusta siihen, millä suhdeluvulla lapsi lasketaan ryhmän jäseneksi ja mikä on henkilöstömitoitus päivän aikana. Lapsi on kuitenkin aina kokonainen lapsi. Hän tarvitsee saman aikuisen huomion, saman aikuisen ajan, oli paikalla sitten koko päivän tai osa-aikaisesti.

Vastalauseessa esitän, että lainvalmisteluun ryhdyttäisiin osapäiväisiä kolme vuotta täyttäneitä lapsia koskevasta suhdeluvusta 1:13 luopumiseksi ja suhdelukujen yhtenäistämiseksi siten, että suhdeluku 1:7 koskisi myös alle viisi tuntia päivässä varhaiskasvatukseen osallistuvia lapsia. Ja kuten valiokunnan puheenjohtaja tässä totesi, tälle esitykselle myös meidän kuulemisissa tuli tukea. Teen siis mietinnön mukaisen vastalauseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vikman.

19.29 Sofia Vikman kok: Arvoisa rouva puhemies! Sivistysvaliokunnan mietintö on kattavasti laadittu, voisiko sanoa, vastaus tähän tärkeään kansalaisaloitteeseen, joka on, kuten sanottu, tärkeä ja ajankohtainen keskustelun herättäjä. Huoli varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumisen esteistä, resursseista ja työntekijöiden jaksamisesta on perusteltu ja ajankohtainen.

Haluan nostaa esiin, että kuitenkin myös hallitusohjelma tuo osaltaan vastauksia tähän huoleen. Hallitusohjelmassa yleiseksi tavoitteeksi on kirjattu nimenomaan varhaiskasvatuksen laadun parantaminen. Hallitus haluaa myös nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta erityisesti yli kolmevuotiaiden lasten osalta ja suunnata erityisiä toimia maahanmuuttajataustaisten lasten osallistumisasteen nostamiseksi varhaiskasvatuksessa.

Hallitusohjelman mukaan hallitus sitoutuu varhaiskasvatuslain mukaiseen lapsen oikeuteen pedagogisesti johdettuun ja toteutettuun varhaiskasvatukseen ja henkilöstön osalta myös vahvistaa alan veto- ja pitovoimaa kehittämällä työoloja ja varhaiskasvatuksen laatua.

Lisäksi hallitus on sitoutunut lisäämään, ja oikeastaan on jo lisännyt, varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkoja yliopistoissa.

Eli paljon myös tapahtuu varhaiskasvatuksen laadun ja toisaalta myös työolojen kehittämisen puolesta, ja se on erittäin tärkeää, jotta jokaisen lapsen oikeus laadukkaaseen var-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2024 vp

haiskasvatukseen toteutuu, koska yleisesti olemme tunnustaneet varhaiskasvatuksen tärkeän roolin osana koulutusketjua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

19.31 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni aluksi totean, että kannatan edustaja Hopsun tekemää esitystä.

Olemme käsittelemässä kansalaisaloitetta, jonka aiheena on varhaiskasvatus. Laadukas varhaiskasvatus kaventaa oppimiseroja jo varhaisessa vaiheessa sekä ehkäisee siten syrjäytymistä. Meidän täytyy varmistaa laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutuminen, sillä se on todellinen tulevaisuusinvestointi. Laatu muodostuu siitä, että lasten kanssa työskentelevä henkilöstö on pätevää, ja siitä, että näillä koulutetuilla aikuisilla on riittävästi aikaa jokaisen lapsen aitoon kohtaamiseen ja lapsen tarvitseman tuen tunnistamiseen sekä tuen tarpeeseen vastaamiseen. Laatua on myös se, että ryhmät ovat pysyviä. Oma ryhmä ja omat tilat luovat turvaa ja jatkuvuutta. Turvallinen ympäristö edistää sitä, että sekä aikuiset että lapset kokevat joukkoon kuulumista, ja sen tiedetään tukevan aivoterveyttä sekä tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen veto- ja pitovoimaa on parannettava. Tällä hetkellä varhaiskasvatusala kärsii kelpoisen henkilöstön pulasta. Opiskelupaikkoja on systemaattisesti lisätty, mutta samanaikaisesti alan vetovoimaisuus on kuitenkin laskenut. Keinoja veto- ja pitovoiman vahvistamiseen ovat muun muassa työolojen ja työhyvinvoinnin parantaminen, mahdollisuus osallistua oman työnsä kehittämiseen, johtamisresurssin vahvistaminen, palkkaus- ja palkitsemisjärjestelmät, perus- ja lisäkoulutus, riittävät varahenkilö- ja sijaisresurssit sekä suunnitelmallinen ja pitkäjänteinen kehittäminen.

Haluan vedota kuntapäätäjiin eri puolilla Suomea, jotta kaikissa kunnissa sitouduttaisiin laadukkaan varhaiskasvatuksen varmistamiseen. Usein laadun toteutumisessa on kyse siitä, kuinka nykyistä lainsäädäntöä tulkitaan kunta- ja yksikötasolla. Laadunvalvonnasta vastaaville aluehallinto- sekä valtion viranomaisille tarvitaan nykyistä toimivampia keinoja puuttua lapsen edun vastaisiin käytäntöihin ja soveltamistapoihin. Kansalaisaloitteessa on tuotu esiin esimerkiksi epäkohta, jossa kaksi virallisesti erillistä lapsiryhmää toimii käytännössä yhtenä porrastettuna ryhmänä siten, että lain tavoite ei toteudu tarkoituksenmukaisella tavalla vaan muodostuu tilanteita, joissa lapsella ei esimerkiksi päiväkotiin aamulla tullessaan ole käsitystä siitä, keiden aikuisten ja lasten kanssa tänään on tarkoitus toimia.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijat ovat todenneet, että henkilöstön ja lasten siirtely ryhmästä toiseen vaarantaa pysyvien ja lapsen oppimista, kehitystä ja hyvinvointia tukevien turvallisten ihmissuhteiden muodostumista. Vihreä eduskuntaryhmä pitää tärkeänä sitä, että lapsiryhmän kokoa koskevaa lain tulkintaa tiukennettaisiin THL:n esityksen mukaisesti, jotta varhaiskasvatuksen laatua valvovat aluehallinto- ja valtion viranomaiset saisivat nykyistä toimivampia keinoja puuttua tiukemmin lapsen edun vastaisiin käytäntöihin ja soveltamistapoihin. Tarvitsemme myös lisää tietoa ja selvitystä siitä, miten henkilöstömitoitus päiväkotien lapsiryhmissä, lapsiryhmien rakenne ja ryhmien muodostaminen toteutuvat eri puolilla Suomea.

Asiantuntijakuulemisten perusteella on välttämätöntä myös muuttaa henkilömitoituksen vaatimuksia siten, että suhdeluku 1:7 koskisi myös osa-aikaisia, alle viisi tuntia päivässä varhaiskasvatukseen osallistuvia lapsia. Tämä parantaisi merkittävästi ryhmien pysy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2024 vp

vyyttä ja yhtenäisyyttä. Lapsi on aina kokonainen ja tarvitsee samalla tavalla aikuisen huomiota ja aikaa päivän pituudesta huolimatta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ollikainen.

19.36 Mikko Ollikainen r: Ärade fru talman! Inledningsvis vill jag rikta ett stort tack till alla som har undertecknat och lämnat in det här medborgarinitiativet kring personaldimensioneringen i småbarnspedagogiken. Det är ett jätteviktigt ärende och någonting som berör och som vi också har haft i regeringsförhandlingarna. Vi satsar på småbarnspedagogiken, för det är väldigt viktigt att man får en god och bra, jämlik start på sin utbildningsstig, och det gäller också ur ett socialt perspektiv med tanke på den sociala utvecklingen att barnet lär sig att agera i en grupp.

Som här har kommit fram är det ju jätteviktigt att kommunerna också tar sitt ansvar kring den här helheten. Det har visat sig att det är stor skillnad från kommun till kommun också kring den här biten. Det handlar ju om dragningskraften men också om ledarskapet. Det är jätteviktigt att vi har duktiga ledare inom småbarnspedagogiken som inte enbart ska satsa på att skaffa vikarier. En trygg uppväxt är viktig och att man har trygga vuxna inom småbarnspedagogiken är jätteviktigt.

Arvoisa rouva puhemies! Koskien tätä kansalaisaloitetta ensinnäkin suuret kiitokset, että saatiin tämä käsittelyyn. Me käytiin aika laaja kuuntelukierros tässä, ja se oli minun mielestäni todella hyvä tässä vaiheessa, ja huomattiin, että on iso ero kuntien sisällä mutta myös alueellisesti suuria eroja. Varsinkin tämä pito- ja vetovoima ja työntekijöiden pysyvyys ovat tärkeitä. Ajattelen tässä johtajuuden kannalta, että on todella tärkeää, että panostetaan sitten johtajuuteen ja että löytyy välijohdosta koulutuksia myös niille, jotka ovat johtajia päiväkodeissa, että heidän ei tarvitse aina keskittyä löytämään sijaisia ja vastaavaa. Eli pito- ja vetovoima on ensisijaisen tärkeää tässä kokonaisuudessa.

Haluan myös nostaa esille tässä, että näitä varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkoja on lisätty, ja myös tämän hallituskauden aikana näin tehdään, ja se on mielestäni todella tärkeä asia.

Hyvinvoiva henkilöstö on a ja o — että myös lapset siitä näkökulmasta voivat hyvin. Ja näen, että se pito- ja vetovoima on ensisijaisen tärkeää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Valtola.

19.39 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kiitos kansalaisaloitteen tekijöille. Sivistysvaliokunta pääsi käsittelemään kansalaisaloitetta hyvin perusteellisesti. Kuulemisissa tuli esille, että nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa riittävän henkilöstön lapsiryhmissä ja että mitoituksista huolehtiminen luo pohjan laadukkaan ja turvallisen varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Joissakin asiantuntijalausunnoissa on katsottu, että paras tapa lisätä turvallisuutta, työhyvinvointia ja muitakin varhaiskasvatuksen keskeisiä tavoitteita on tilannekohtaisen harkinnan salliminen ja lainsäädäntöön perustuvan sääntelyn väljentäminen.

Asiantuntijalausunnossa tuotiin esille, että varhaiskasvatusta koskevat kansalliset arvioinnit osoittavat, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet saavutetaan keskimäärin hyvin, henkilökunta on osaavaa ja motivoitunutta ja lasten ja huoltajien tarpeet pystytään ot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2024 vp

tamaan hyvin huomioon. Näissä oli kuitenkin eroja kuntien välillä ja myös kuntien sisällä sekä päiväkotiryhmien sisällä.

Asiantuntijalausunnoissa on tunnistettu kansalaisaloitteeseen esille nostettuja haasteita ja ilmiöitä henkilöstön saatavuudesta ja työolojen kehittämistarpeesta ja yhdytty aloitteen keskeiseen viestiin siitä, että pysyvät ja turvalliset vuorovaikutussuhteet sekä mahdollisuudet hyvään ja kehittävään varhaiskasvatukseen tulee taata jokaiselle siihen osallistuvalla lapsella jokaisena päivänä.

Sivistysvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa ei kuitenkaan ole kannatettu lainvalmistelun aloittamista kansalaisaloitteen pohjalta, vaikka sinällään on ymmärretty aloitteessa esille nostettuja huolia. Valiokuntana katsoimme, että varhaiskasvatuksen toimivuutta on tärkeää tarkastella yksittäisten tekijöiden sijaan kokonaisuutena, jossa sekä toimintaa tukeviin rakenteisiin että arjen pedagogisiin prosesseihin liittyvät laatutekijät yhdessä tuottavat jokaiselle lapselle hyvää varhaiskasvatusta.

Asiantuntijalausunnoissa todetun mukaisesti suhdeluvun muuttaminen ryhmäkohtaiseksi ei välttämättä johtaisi toivottuun varhaiskasvatustyön selkeytymiseen. Riskinä on, että ryhmätasoinen tarkastelu kuormittaisi entisestään sekä henkilöstöä että päiväkodin johtajaa, kun työaikaa kuluu suhdelukujen laskemista koskevien reunaehtojen tulkintaan ja ratkaisujen etsimiseen akuuteissa tilanteissa.

Valiokunnan kuulemisissa tuli ilmi, että päiväkodin johtajan työajasta suuri osa kuluu jo nykyisellään sijaisjärjestelyihin, ja mitoituksen muuttaminen ryhmäkohtaiseksi lisäisi sijaisten tarvetta entisestään. On tärkeää, että päiväkodin johtajalla on aikaa johtamiseen ja työn kehittämiseen. Tämä on tärkeää työntekijöiden työhyvinvoinnin vuoksi. On tärkeää, että emme lainsäädännöllä ja ylikireällä säätelyllä vaikeuta tavoitteiden saavuttamista varhaiskasvatuksessa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.